

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 9 november 2015

Onderwerp: Definitief Provinciaal Meerjarenprogramma Groen 2016-2020

Bijlagen:

- 1. Aanbiedingsbrief aan PS**
- 2. Provinciaal Meerjarenprogramma Groen 2016-2020**
- 3. Nota van Beantwoording**
- 4. Brief aan partners in het veld**

1. Inleiding

Op 11 maart 2013 hebben Provinciale Staten de Agenda Groen vastgesteld. Het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen (PMG) is een uitvoeringsprogramma, behorende bij de Agenda Groen. In het PMG wordt de uitvoering geprogrammeerd van fysieke projecten die bijdragen aan de doelen van de Agenda Groen en waarbij de provincie een financiële investering doet of personele inzet pleegt.

Het PMG is het sturingsinstrument om Noord-Holland groen te houden en nog groener te maken. Het PMG wordt jaarlijks geactualiseerd. Op 30 juni is het *concept*-PMG 2016-2020 vastgesteld door GS. Uw Staten kregen het concept-PMG ter kennisname toegezonden en hebben dit op 14 september 2015 besproken in uw Commissie Natuur, Landbouw en Milieu. De reacties waren over het algemeen positief. De opmerkingen van de commissieleden zijn verwerkt in de tekst van het definitieve PMG.

Het *definitieve* PMG 2016-2020, dat nu ter besluitvorming voorligt, is afgestemd met de gebiedscommissies, de partners in het veld en de gemeenten. Hen is gevraagd om reactie te geven op het concept-PMG 2016-2020. In de nota van beantwoording is aangegeven welke partners hebben gereageerd, wat de reactie van GS op deze vragen is geweest en of en zo ja, hoe wij de reacties hebben verwerkt in het definitieve PMG.

Het moment waarop het definitieve PMG wordt vastgesteld is gekoppeld aan de provinciale planning&control-cyclus. Het PMG 2016-2020 vervangt het PMG 2015-2019 en treedt op 1 januari 2016 in werking. Dit past binnen de wens die uw Staten hebben uitgesproken met de motie 53/2014 om via de P&C-cyclus goed sturing te kunnen geven op de 'groene kerntaak' en dat daartoe het PMG ter besluitvorming aan uw Staten wordt voorgelegd.

Met het PMG worden ook de kasramingen van de Reserve Groen voor 2015 geactualiseerd. De cijfers in het PMG 2016-2020 over het jaar 2015 zijn, met uitzondering van de Reserve Groen (Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)), niet gewijzigd ten opzichte van het concept-

PMG. Voor enkele projecten worden nog wijzigingen in de kasraming voorgesteld bij de Laatste Begrotingswijziging 2015.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Voorstel:

1. Provinciale Staten besluiten het definitieve Provinciaal Meerjarenprogramma Groen 2016-2020 vast te stellen.

Het PMG wordt gefinancierd uit investeringsmiddelen zoals de Reserve Groen, TWINH-budgetten en de (in de komende jaren uit te faseren) Reserve ILG en de Voorziening ILG. De Reserve Groen wordt jaarlijks gevuld met investeringsmiddelen uit het provinciefonds en met middelen die voortvloeien uit de verkoop van provinciale gronden. De juridische voertuigen om deze investeringen te doen zijn de Uitvoeringsregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (de zgn. SKNL-regeling), de Uitvoeringsregeling Groen, de Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling bij de begroting en opdrachten aan derden.

Het PMG geeft inzicht in de voortgang van de uitvoering van de doelen uit de Agenda Groen die betrekking hebben op:

- het Natuurnetwerk Nederland (NNN): het verwerven en inrichten van gronden die nog niet als NNN gerealiseerd zijn;
- Natura2000 en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS): het realiseren van instandhoudingsdoelen middels de daarvoor te nemen fysieke maatregelen;
- verbindend groen: het aanleggen van natuurbruggen en natuurverbindingen door de gehele provincie, zodat soorten zich makkelijker kunnen verplaatsen. Hiertoe behoort ook het koppelen van de aanleg van natuurverbindingen aan de realisatie van infrastructurele projecten;
- natuurcompensatie: compenseren van verlies van natuur- en landschapswaarden bij ruimtelijke ontwikkelingen;
- recreatieve verbindingen: het vergroten en verbeteren van de beleefbaarheid en recreatieve toegankelijkheid van de provinciale groenstructuur.

We werken aan deze doelen in samenwerking met onze partners in het veld.

Het PMG maakt inzichtelijk aan welke fysieke groenprojecten de provincie werkt, in welke fase de projecten zich bevinden (studiefase, planfase of realisatiefase) en welke doelen met de projecten gerealiseerd worden. Met het programma kunnen projecten goed gevolgd worden.

Het PMG 2016-2020 bevat projecten (114) en subsidieregelingen (10) voor projecten die bijdragen aan de doelen van de Agenda Groen en die worden gefinancierd uit budgetten die aan de Agenda Groen zijn gekoppeld.

Ten opzichte van het concept-PMG zijn er drie nieuwe projecten toegevoegd. Twee projecten zijn toegevoegd n.a.v. reacties van gebiedspartners (KL38 Waterrijk en Zanderij Castricum en LH10 Gebiedsproces Waterland-Oost) en 1 project is toegevoegd door de provincie (AGV48 HOV Anna's Hoeve).

Groene Uitweg: 'status aparte'

De provincie Noord-Holland is trekker van het programma 'De Groene Uitweg', dat beoogt de landschappelijke kwaliteit van de Vechtstreek te versterken in samenhang met de infrastructurele ingrepen in de A1, A6 en A9. De financiering van de Groene Uitweg bestaat uit een rijksbijdrage (FES-middelen van de Nota Ruimte) en provinciale cofinanciering. De jaarlijkse actualisatie van het uitvoeringsprogramma gebeurt via het PMG. Daarom is het gebiedsprogramma Groene Uitweg als hoofdstuk en als integraal onderdeel van de projectentabel opgenomen in het PMG. Hiermee hebben uw Staten een actueel inzicht in de stand van zaken rond de uitvoering van de Groene Uitweg. De Groene Uitweg kent een ander besluitvormingsregime dan de rest van het PMG, omdat in een uitvoeringsovereenkomst tussen GS en het Rijk (2009/28766) is vastgelegd dat het uitvoeringsprogramma door GS wordt vastgesteld – en niet, zoals de rest van het PMG, door PS. De gebiedscommissie Amstel, Gooi & Vechtstreek geeft een advies aan GS, dat GS volgen tenzij zwaarwegende gronden dwingen om daarvan af te wijken.

Projectvoortgang

De provincie Noord-Holland voert binnen het PMG projecten en gebiedsprogramma's uit.

- De projecten kunnen worden verdeeld in projecten die zich in de studiefase, planfase of realisatiefase bevinden (per 1 januari 2016). De projectleiding van projecten kan door de provincie zelf gebeuren, of door externe partijen, waarbij de provincie de rol van medefinancier of partner vervult.
- De gebiedsprogramma's worden altijd door de provincie zelf getrokken. De programma's bestaan uit een hoeveelheid projecten in een gebied, die zich in verschillende fasen bevinden. Afzonderlijke projecten binnen de programma's kunnen ook door externe partijen getrokken worden.

In 2015 is een aantal projecten gerealiseerd en zijn bestaande projecten een fase verder gebracht¹. Tien projecten zijn naar de planfase verschoven, naar de realisatiefase zijn 31 projecten verschoven, vier projecten zijn gerealiseerd, twee projecten zijn gestopt en er zijn negen projecten toegevoegd aan het PMG.

Tabel 1: Projectstatus in het PMG 2016-2020

Wat	Aantal projecten	Trekkende partij projecten
Studiefase	19	Provincie (12), derden (7)
Planfase	19	Provincie (10), derden (9)
Realisatiefase	40	Provincie (14), derden (26)
Natuurcompensatie	12	Provincie
Natura2000&PAS	18	Derden
Gerealiseerd	4	Provincie (1), derden (3)
Gestopt	2	Derden
Totaal	114	

¹ Dit betreft de verwachte fasering per 1-1-2016.

Alle projecten in het PMG zijn te vinden op onze website via een digitale kaart. Deze kaart wordt minimaal één keer per jaar geactualiseerd. In één oogopslag is te zien waar de provincie werkt aan het groen of een bijdrage aan het groen levert:

<http://maps.noord-holland.nl/extern/gisviewers/groenprojecten/desk.htm>

Natuurnetwerk Nederland

Voor het realiseren van de volledige NNN-opgave zijn veel projecten geprogrammeerd. Wij streven ernaar het NNN te realiseren in 2027. Om dit te bereiken willen we tenminste 250 hectare per jaar realiseren. Om deze ambitie te kunnen verwezenlijken stellen wij een “Actieplan 250” op. Per NNN-project uit het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen wordt in beeld gebracht waar de opgaven liggen voor NNN-realiseatie en welke strategie mogelijk is om de realisatie van het NNN te versnellen en de ambitie van 250 hectare per jaar te halen. In overleg met de partners in het veld wordt gezocht naar een versnelling van de realisatie van het NNN en een programmering hiervoor. Het “Actieplan 250” zal in het volgende PMG als een apart hoofdstuk worden opgenomen.

Voortgang NNN

Van de circa 56.000 hectare NNN in Noord-Holland, is nu 49.028 hectare gerealiseerd. 6.822 hectare moet nog worden ingericht. Na inrichting kunnen deze hectares als gerealiseerd worden meegerekend. Van de 6.822 hectare is nog 4.919 hectare niet beschikbaar om te worden ingericht. Hiervoor is nog verwerving of functiewijziging op particuliere grond nodig. In tabel 2 is de stand van zaken weergegeven (peildatum 1 juni 2015). In het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen is daarnaast een voortgangskaart opgenomen waarop onder meer zichtbaar is welke deel van het NNN gerealiseerd is en welke delen verworven zijn maar nog niet ingericht.

Tabel 2: Stand van zaken NNN (in hectare).

	Gereed	Nog te verwerven	Nog in te richten
Inrichting particulier natuurbeheer in uitvoering			490
Natuurnetwerk gerealiseerd	49.028		
Niet verworven en niet ingericht		4.919	4.919
Verworven, niet ingericht			1.412
Totaal	49.028	4.919	6.822

Natura2000 en Programmatiese Aanpak Stikstof

De Programmatiese Aanpak Stikstof (PAS) is op 1 juli jl. in werking getreden. Om de natuurkwaliteit in de Natura2000-gebieden te verbeteren en deze weerbaarder te maken voor stikstofdepositie, is een aanzienlijk pakket aan natuurherstelmaatregelen in voorbereiding. Voor Natura2000 (zowel maatregelen op basis van PAS en maatregelen die los staan van de PAS) zijn 18 projecten opgenomen in het PMG. In het concept-PMG was de verwachting dat we de afspraken hierover in 2015 vast zouden kunnen leggen in subsidiebeschikkingen aan

uitvoerende organisaties, om eind 2015 te kunnen starten met de uitvoering. Inmiddels is echter duidelijk geworden dat deze subsidiebeschikkingen niet meer allemaal in 2015 kunnen worden afgegeven. Redenen zijn de vertraging bij de inwerkingtreding van de PAS, de noodzaak tot verdere detaillering van maatregelenpakketten en het toetsen op staatsteun bij beschikbaarstelling van de gelden. De concrete uitwerking van de maatregelenpakketten kon pas na vaststelling van de PAS plaatsvinden (m.a.w. na 1 juli). Er wordt getracht om toch zoveel mogelijk subsidiebeschikkingen in 2015 af te geven. Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat in 2015 circa € 2 miljoen wordt beschikt.

Verbindend groen

In 2015 is de natuurbrug Laarderhoogt tussen Bussum en Laren opgeleverd. Ook is in 2015 gewerkt aan de natuurbrug Zeepoort over de Zeeweg (Bloemendaal). Aangezien Prorail werkt aan een natuurbrug over de spoorlijn Zandvoort-Haarlem kunnen we met deze natuurbruggen een aaneengesloten natuurgebied in Kennemerland maken. We blijven onze partners ook in 2016 stimuleren om een bijdrage te leveren aan de verbetering van natuurverbindingen door de Uitvoeringsregeling Groen, onderdeel natuurverbindingen, te continueren.

Natuurcompensatie

Binnen Noord-Holland is voor een aantal ruimtelijke ontwikkelingen natuurcompensatieafspraken gemaakt. Deze projecten zijn ook geprogrammeerd in het PMG. Hierdoor kan verantwoording worden afgelegd over de realisatie ervan.

Recreatieve verbindingen

De provincie investeert ook in 2016 in de toegankelijkheid van de provinciale groenstructuur voor wandelaars, fietsers en waterrecreanten. Daarbij wordt prioriteit gegeven aan de ontwikkeling van regionale routenetwerken en het oplossen van knelpunten in stad-landverbindingen met kernen van meer dan 30.000 inwoners. Voor de uitvoering zal in 2016 de Uitvoeringsregeling Groen, onderdelen recreatieve verbindingen en toeristische overstappunten (TOP's), worden gecontinueerd.

3. Financiering en communicatie

In het coalitieakkoord 'Ruimte voor groei' wordt de ambitie uitgesproken om het NNN af te ronden door gemiddeld 250 hectare per jaar groei van het gerealiseerde areaal. Dat is een forse ambitie, die ook was vastgelegd in de Agenda Groen (2013). Overigens dient erop te worden gewezen dat, ook wanneer deze ambitie van 250 hectare per jaar wordt gerealiseerd, het NNN in 2027 nog niet geheel zal zijn afgerond. De restanttaakstelling is immers groter dan de gewenste 250 hectare per jaar. Aan de andere kant moet worden vermeld dat de monitoringsgegevens die betrekking hebben op de omvang van de restanttaakstelling, nog niet volledig stabiel zijn. Dit is te wijten aan verschillende administraties die vóór de decentralisatie van het natuurbeleid in omloop waren bij het Rijk, de Dienst Landelijk Gebied en de provincies. Het stabiliseren van deze monitoringsgegevens is een grote prioriteit van ons college. In het PMG is de laatste stand van zaken rond de voortgang van de NNN realisatie opgenomen.

De Reserve Groen is de bestemmingsreserve waarmee verwerving en inrichting van NNN en maatregelen in Natura2000-gebieden worden gefinancierd. Deze reserve wordt voornamelijk gevoed door:

1. Rijksmiddelen die via het provinciefonds conform afspraken in het Natuurakkoord (2011) en het Natuurpact (2013) aan ons worden overgemaakt;
2. Opbrengsten uit vervreemding van gronden (de voormalige PASO- en BBL-gronden).

Bij de Kaderbrief 2013 is besloten jaarlijks € 12,5 miljoen uit eigen provinciale middelen beschikbaar te stellen voor de ontwikkeling van het NNN en enkele Recreatie-om-de-Stad-projecten. Omdat begin 2013 bekend werd dat het Rijk extra middelen voor natuur beschikbaar zou stellen (€ 200 miljoen landelijk, decentralisatie-uitkering natuur) hebben wij bij de Kaderbrief 2014 besloten de jaarlijkse storting van eigen provinciale middelen in de Reserve Groen, te verlagen. In het Coalitieakkoord hebben wij ervoor gekozen de storting van eigen provinciale middelen in de Reserve Groen verder te verlagen, omdat er immers voldoende structurele rijksmiddelen in de plaats zijn gekomen van de provinciale middelen.

Deze aanpassingen zijn verwerkt in de financiële paragraaf bij het PMG. De Reserve Groen biedt de eerstkomende jaren voldoende ruimte om de ambities uit het PMG te kunnen realiseren.

In tabel 3 staat het geraamde verloop van de Reserve Groen. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dat in dit verloop aanzienlijke fluctuaties kunnen optreden als gevolg van diverse onzekerheden. Deze onzekerheden betreffen met name aan- en verkopen van gronden (prijsfluctuaties in de grondmarkt en het vertrekpunt van vrijwilligheid bij verwerving) en de exacte financiële omvang en tranches van subsidiëring van de maatregelenpakketten in Natura2000-gebieden (zie paragraaf 4.2.6 van het PMG 2016-2020). Het eerste punt is een continue onzekerheid – hoewel wij ernaar streven de ramingen steeds beter te kunnen voorspellen – en het tweede punt hopen wij in de loop van 2015 te verduidelijken. Op basis van de huidige ramingen ontstaat vanaf 2022 een tekort aan middelen om de taakstelling te kunnen realiseren. Overigens dient hierbij te worden aangetekend dat de realisatie van de (toenmalige) EHS, ook toen het Rijk nog verantwoordelijk was voor financiering hiervan, nooit volledig was gedekt en middelen steeds ‘gaandeweg’ werden vrijgemaakt.

Tabel 3: Geraamd verloop Reserve Groen

	2016	2017	2018	2019	2020
Beginstand reserve	32.312.842	8.801.433	5.870.168	10.520.291	25.352.888
Stortingen	14.509.000	17.939.000	19.359.000	20.719.000	20.619.000
Onttrekkingen	38.020.409	20.870.265	14.708.877	5.886.403	7.416.177
Eindstand Reserve	8.801.433	5.870.168	10.520.291	25.352.888	38.555.711

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Beginstand reserve	38.555.711	17.867.825	-5.140.061	-30.967.947	-56.795.833	-82.623.719	-108.451.605
Stortingen	18.391.857	16.071.857	13.251.857	13.251.857	13.251.857	13.251.857	13.251.857
Onttrekkingen	39.079.743	39.079.743	39.079.743	39.079.743	39.079.743	39.079.743	39.079.743
Eindstand Reserve	17.867.825	-5.140.061	-30.967.947	-56.795.833	-82.623.719	-108.451.605	-134.279.491

Bovenstaande tabel bestaat uit twee delen. Het eerste deel betreft de huidige programmaperiode 2016-2020. De onttrekkingen zijn hierbij gebaseerd op de kasritmes van de in het PMG opgenomen projecten. Het tweede deel betreft de periode 2021-2027; hierbij is het PMG nog niet geheel gevuld met projecten. De onttrekkingen zijn gebaseerd op de realisatie van het NNN in 2027, waarbij de inschatting van de uitgaven gelijk verdeeld zijn over de jaren.

Bij dit Provinciaal Meerjarenprogramma Groen spelen een aantal risico's. Voor deze risico's nemen wij de volgende beheersmaatregelen:

Risico	Effect	Beheersmaatregel
Het duurder uitvallen van een project.	Overbesteding	- Regelmatige voortgangsgesprekken met de projectleiders. - Regelmatig updaten van de 'factsheets' behorende bij de projecten in het PMG. - Betere grondstrategie in beeld brengen per project.
Mogelijke subsidieontvangers vragen geen subsidie aan (onderbesteding) zodat doelstellingen niet worden gehaald.	Onderbesteding	Wij stimuleren mogelijke aanvragers om subsidies voor het bereiken van onze doelen, aan te vragen. Per jaar bekijken wij of een subsidie (opnieuw) beschikbaar kan worden gesteld.
Gronden worden minder snel verkocht of voor een lagere prijs verkocht. Gronden worden minder snel gekocht of voor een hogere prijs gekocht.	Verkeerde inschatting van kosten voor grondverwerving en opbrengsten uit verkoop	Op project- en provinciaal niveau is een exacte raming van kosten van grondverwerving en opbrengsten uit verkoop onzeker. Wij sturen op de hoeveelheid gronden die te koop wordt aangeboden en de hoeveelheid aankoopprocedures dat wordt gestart door dit jaarlijks opnieuw in te schatten. De werkelijke realisatie kan altijd afwijken van de raming. In de jaarrekening zal het verschil worden toegelicht in de paragraaf grondbeleid. Daarnaast is bij verwerving op vrijwillige basis en bij verkoop uiteraard overeenstemming nodig met de (ver)kopende partij. Indien daartoe bestuurlijk wordt besloten is het mogelijk om ook andere instrumenten in te zetten. Daar waar het gaat om het onteigenen van gronden en het verwerven van bedrijfsgebouwen is daarvoor ruimschoots voldoende ervaring aanwezig binnen het ambtelijk apparaat (in het kader van infrastructurele projecten is inzet van deze

		instrumenten gebruikelijk).
Er ontstaat op den duur een tekort voor de dekking van het PMG.	Dekkingstekort	Per jaar actualiseren we het PMG. De Reserve Groen biedt deze coalitieperiode voldoende ruimte om de ambities uit het coalitieakkoord te kunnen realiseren. Er ontstaat een tekort in 2022. T.z.t. wordt bekeken hoe hiermee wordt omgegaan.
Rijk komt afspraken niet na.	Dekkingstekort	Wij gaan ervan uit dat de provincie het rijksgeld voor natuur via het provinciefonds volgens de decentralisatieafspraken in het Natuurakkoord (2011) en het Natuurpact (2013) blijft ontvangen. Mocht het Rijk deze afspraken eenzijdig breken, dan zullen wij ons beraden op bestuurlijke of juridische stappen.

4. Proces en procedure

Na besluitvorming door uw Staten zal het definitieve Provinciaal Meerjarenprogramma Groen 2016-2020 tezamen met de Nota van Beantwoording naar onze partners in het veld worden gestuurd. Wij zijn hen erkentelijk voor hun adviezen.

Tevens zal na de vaststelling van het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen 2016-2020 door uw Staten deze digitaal beschikbaar worden gesteld.

Het Programma Groen wordt jaarlijks geactualiseerd. Volgend jaar zal het concept PMG 2017-2021 in juli 2016 aan Gedeputeerde Staten worden aangeboden. Op die manier kunnen de resultaten hiervan al worden verwerkt in de provinciale (meerjaren)begroting voor 2017. Het definitieve PMG 2017-2021 zal in september voor vaststelling worden aangeboden aan GS en vervolgens in november aan uw Staten. De cijfers die hierin zijn opgenomen sluiten aan bij de cijfers die in de Begroting 2017 meerjarig zijn opgenomen en door GS in augustus zijn vastgesteld.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

J.W. Remkes, voorzitter

mw. mr. G.E.A. van Craaikamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr.

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 13 oktober 2015;

gelet op motie 53/2014 waarmee Provinciale Staten de wens uitspreken om via de P&C-cyclus goed sturing te kunnen geven op haar 'groene kerntaak';

besluiten:

1. Het Provinciaal Meerjarenprogramma Groen 2016-2020 vast te stellen.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier